

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

11. An consuetudo possit in aliquo casu particulari tribuere iurisdictionem
iudici laico? Et an dictæ consuetudines excusentur per tolerantiam Papæ?
Ex part. 4. tr. 1. res. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

Tanner in p.4. cen. 1. cas. 7. num. 12. Philiarthus de *est. io Sacerd. in part. 2. D. Thom. disp. 5. quest. 5. dub. 4. n. 132.* Et idem Pat. Suar. *contra Regem Anglia, lib. 4. cap. 32. n. 23.* sic asserit: [Ex dictis satis constat, nullam consuetudinem, etiam si immemorabilis sit, villo modo contra immunitatem Ecclesiasticam prevalere posse. Solum obici solent * quaedam particulares consuetudines aliquorum Regnorum, quae licet sint contra immunitatem Ecclesiasticam, sine serupulo à Magistratibus laicis observantur. Ad illas verò possumus vno verbo respondere, illas consuetudines, non ad ius, sed ad facta hominum pertinere, propter quae veritatem negare non possumus, neque illorum rationem dare tenemur: sed ad illos hoc spectat, qui consuetudines illas observant.] Ita Suarez, qui c. 34. num. 16. notat consuetudinem turpem, & exprobratam, etiam immemorabilem, non posse inducere privilegium. Ad auctoritatem verò Couarruuiæ, qui sapius in hoc tractatu citatur, respondeo cum Cardinali Bellarm. in *respons. ad quandam Epistolam in favorem Venerorum*, ubi sic asserit *fol. mibi 7.* [E se il Couarruuiæ dice il contrario; noi habiamo à credere più alle Scritture, e à Santi Padri, che ad Couarruuiæ, il quale in materia di giurisdictione si è mostrato sempre troppo partial.] Et Maderiæ in *tr. de Senatu. cap. 39. §. 2. fol. mibi 459.* loquens de quædam opinione Couarruuiæ, circa libertatem Ecclesiasticam, sic asserit: [Que cierto por mas, que diga Couarruuias, que lo eseriuiendo siendo Oyor de Granada, y por ventura lo quisiera borrar siendo Obispo, &c.] Ex quibus apparet cautè legendum esse Couarruuiam in his materiis, vt notat etiam Suarez de *Relig. tom. 1. lib. 1. de diuino cultu. cap. 3. num. 16.* licet alioquin vitum doctissimum: & nouissimè etiam contra illum insurgit Tanner. in *part. 2. disputat. 5. quest. 7. dub. 2. num. 16.* & in *defens. Eccles. lib. 2. cap. 16.*

Sup. hoc inf. in Refol. 64. §. 2. ad med.

Quo ad hoc in tom. 6. tit. 2. lege doctrina §. vlt. Ref. §. 38.

RESOL. X.

An ad sit tolerantia, & consensus tacitus Summi Pontificis cum illa consuetudine, ita vt Principes aliqui licet efficiant, aduersus libertatem Ecclesiasticam? Ex part. 1. tract. 2. Refol. 5.

§. 1. Vicquid asserat Salgado de *protecl. regia, tom. 1. part. 1. cap. 1. prelec. 3. num. 139.* & alij; negatiue responderet Azorius *part. 1. lib. 5. cap. 12. vers. gnari solet Filliu. tom. 1. tract. 16. cap. 10. n. 257.* Pelantius de *immun. Eccl. disp. 3. n. 2.* Altherius de *cenfuis. tom. 1. lib. 5. disp. 16. c. 2. fol. mibi 686.* Acolta in *Bullam Crucitate. quest. 79.* & Doctores in *superiori resfut.* citati: quia talis consensus non potest præsupponi, cum Summus Pontifex quotannis in Bulla Cœnæ excommunicet contrarium facientes, & tollit eum amplissimis clausulis omnes consuetudines. Vnde Episcopus Antuerpiensis Ioannes Malderus in *p. 1. q. 96. n. 4. fol. mibi 407. col. 1.* sic asseruit: [Sanè, ne tolerantia Papæ in hac re allegari possit in defensionem consuetudinis, impedit vel ipsa Bulla Cœnæ quotannis repetita, quæ diserte resistit eiusmodi consuetudini, aut verius corruptelæ. Multò minùs prevalere potest via præscriptionis: quia nunquam nititur bona fide.] Ita ille. Idem docet Layman in *Theol. mor. lib. 4. tract. 9. cap. 10. num. 1.* Vigiarius *tract. de immun. Eccles. cap. 2. onf. 4. fol. 43.* ubi ita ait: [Cum quotannis die Cœnæ, publicè excommunicet Magistratus, persuasissimum cuique esse debet, Summum Pontificem hanc consuetudinem, quam corruptelam vocat, æquo animo non perferre, & consequenter, neque

Sup. hoc, in Refol. seq. §. Verum. & supra in Refol. 2. prope finè & infra in Ref. 30. §. vlt. & in Ref. 37. §. Ad tertium, ad medium, & in Ref. 41. & 139 in fine.

expressè, neque tacitè assentiri, &c.] Et hoc etiam docet Vgolinus in *resf. ad Iuricons. Gymnasij. Parisini, cap. 7. §. 93.* Barboia in *Collect. lib. 1. Decret. tit. 2. c. Ecclesia S. Mariae, de constit. num. 25.* & Ioan. Franc. Fagnanus in *tract. de inst. cens. p. 4. fol. 116.* Philiarthus de *offi. Sacer. p. 1. lib. 3. c. 9. in fin.* Tannerus in *2. 2. disp. 5. quest. 5. dub. 4. num. 132.*

2. Deinde in præsentii materia notanda est illa celebris doctrina, quam ex Theologis asserit Suarez de *legib. lib. 7. cap. 13. num. 12.* tolerantiam, sola supposita scientia, non indicare sufficienter consensum: quia multa per patientiam tolerantur, quæ non approbantur, iuxta *cap. cum iam dudum, de preben. Vnde ait Filliucius ubi supr. tom. 1. tract. 16. c. 10. num. 256.* loquens in terminis nostri casus [Simplex tolerantia, quando scilicet Princeps non potest commodè providere, non satis est ad dispensandum, ex *cap. denique disp. 4.*] Et Iuriconsultus *Surd. tom. 3. cons. 301. n. 57.* asseruit, in his casibus tolerantiam Papæ non esse approbativam, animo inducendi, vel confirmandi consuetudinem, sed potius vt scandalum vitetur. Et hoc postea etià docuit Collegium Bononiense *contra Venetos in respons. pro liber. Eccl. n. 57.*

3. Sed, his non obstantibus, non desunt Doctores excusantes aliquas consuetudines aduersus libertatem Ecclesiasticam ex tacito consensu Pontificis: quia scit, & tollerat, vt Salgado *ubi sup. de protecl. regia tom. 1. p. 1. cap. 1. prelec. 3. num. 148.* Lessius *lib. 2. cap. 33. dub. 5. n. 39.* Turrian. in *2. 2. tom. 2. disp. 14. dub. 4. n. 12.* Salas de *legib. q. 96. tract. 14. sect. 11. n. 121.* Valsq. *opus de reit. c. 6. §. 1. num. 33.* Molina de *inst. tom. 3. tract. 2. disp. 207. n. 3.* & ipse Malderus in *2. 2. tract. 5. cap. 6. num. 8.* Ergo non est verum, dicere absolute, quòd per publicationem Bullæ tollitur omnis consensus Pontificis: sed dicendum est, quòd stante publicatione Bullæ, quando ad sit talis consensus Pontificis tacitus, & approbatiuus, colligendus erit prudenter, vt notat Malderus *ubi supra*, cum Henriquez, ex rationibus, & coniecturis. Sed quia res est multum dubia, & periculosa, videant Principes, & ministri laicales iurisdictionis, quid faciant.

Supr. hoc & seqq. in hæ Ref. in hæ Ref. in hæ Ref. & infra in Refol. 30. §. vlt.

RESOL. XI.

An consuetudo possit in aliquo casu particulari tribuere iurisdictionem iudici laico? Et an dictæ consuetudines excusentur per tolerantiam Papæ? Ex part. 4. tract. 1. Ref. 1.

§. 1. Affirmatiue responderet Pereira de *manu Regia, part. 2. cap. 50. n. 41.* ubi sic ait: Cum agitur de iurisdictione Ecclesiastica in casu aliquo particulari tribuenda iudici laico, ex vsu & consuetudine acquirit potest; quare etiam in hac cognitione aliqua esset spiritualitatis quæstio, seu umbra, rectè quidem ex tam antiquo vsu, & diuturna obseruantia eius definitionem laici acquirere potuissent. Ita ille, quod etiam docuerat in *1. part. cap. 5. num. 4.*

2. Sed hæc opinio, pace viri quidem docti, & inter præclara Lusitanæ ingenia nemini secundi, mihi displicet, quia omnes consuetudines à DD. reprobatae essent valida, quia semper sunt circa particulares casus, & idem hæc sententiam reprobata Bonacina *tom. 3. disp. 1. q. 20. punct. 3. n. 10.* Caltrus Palaus in *opere morali tom. 2. disp. unica, punct. 12. num. 2. & 3.* & Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. c. 32. num. 14. & seq.* Ratio est, quia iure, vt *Authentica cassu, C. de sacros. Eccles. cap. cum terra, de elect. cap. ad nostram, & cap. cum inier, de consuet.* non loquuntur de consuetudine abrogante totam immunitatem Clericorum, vel

Quo ad hoc in deabus precedentibus Ref. & sup. ex Ref. lege doctrina §. Sed dato, & seq. & signanter infra in Refol. 337. & in alia eius primæ not.

in tota materia eius, vel in omnibus criminibus, vel omnibus causis civilibus, vel alia simili magna parte exemptionis, quia nunquam tales consuetudines fuerunt in Regnis Catholicis à multis annis introductæ, vel etiam inueteratæ, neque hoc authores canonum ignorabant: loquuntur igitur de consuetudine particulari, vt aperte patet ex cap. clericis, de iudic. & ideo aliqui authores, quando volunt defendere aliquas consuetudines Regnotum, cum consuetudine adducunt famam priuilegij, vt facit Philippus Probus in addit. ad lo Monachum in cap. si index laicus, de sent. excomm. in 6. num. 3. & Carolus Degrafsalius in Regal. Fran. lib. 2. c. 17. nam, vt recte obseruat idem Suarez vbi supra cap. 34. nu. 17. si cum consuetudine coniungatur constans fama, & traditio; antiqua seu immemorabilis, quod præcesserit priuilegium, & talis traditio integra probetur, videtur sufficiens vt talis consuetudo pro priuilegio reputetur: vnde ex his apparet, non esse admittendam doctrinam traditam ad Aluaro Velasco in praxi de partu. cap. 35. num. 11. vbi docet, consuetudinem immemorabilem valere, etiam si sit præiudicialis Ecclesiæ; sed de hac quaestione infra etiam redibit sermo, vbi videbimus an index laicus ex consuetudine possit iudicare Clericos in minoribus; Et circa præsentem quaestionem ne præmittas videre Alexandrum Pelsantium in 2. 2. D. Thoma q. 62. art. 2. disput. 6. & Petrum Binsfeldium in comment. de iniuriis & damno dato, cap. 7. concl. 1. 2. dnb. 3. vbi reprobat consuetudines contra libertatem Ecclesiasticam, etiam si exemptio Clericorum non esset de iure diuino, sed tantum humano.

3. Verum an dictæ consuetudines excusentur per tolerantiam Papæ, traditum est in part. 1. tract. 2. res. fol. 1. nunc addam tantum ea, quæ circa illud sentit Peregrinus de imm. Eccles. c. 2. n. 34. vbi postquam reprobat ex factis Canonibus omnes consuetudines contra immunitatem Ecclesiasticam, tandem sic asserit: Colligitur ex supradictis quod excusari non possunt iudices & officiales curiæ secularis illa communi & vulgari excusatione, quod Summus Pontifex vidit & tolerat, nec declarat illos nominatim excommunicatos, & per consequens tacite videtur consentire, & ille tacitus consensus sufficiens sit ad excusandos illos à peccato & censuris. Nam decipiuntur, quia licet nominatim non excommunicentur, non tamen per hoc sequitur quod non sint excommunicati in Bulla Cœnæ Domini; & similiter decipiuntur dum præsupponunt subesse tacitum Romani Pontificis consensum, imò quotidie Summi Pontifices conqueuntur, cum oratoribus Principi prohibent, pœnas constituunt, & quotannis in die Cœnæ Dom. publicam & solennem sententiam ferunt contra magistratus, iudices, &c. seculares, qui talia agunt contra immunitatem & libertatem Ecclesiæ & personarum Ecclesiasticarum, annullando omnes consuetudines & præscriptiones, seu corruptelas, & abusus supradictos. Ex qua publicatione sententiæ manifestè demonstrat non adesse tolerantiam, quam ipsi præsupponunt. Ita Peregr. vbi sup. & Castrus Palatus in opere morali tom. 2. disput. vnic. de immunit. Eccles. p. 12. n. 3. docet longè abesse Pontificem ab hoc consensu, cum quotannis in Bulla Cœnæ abioget omnes consuetudines immunitati derogantes. Idem docet nouissimè Gabriel Lotharius de re beneficiaria lib. 3. q. 33. n. 19. Vnde P. Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 32. n. 11. sic ait. Sæper Apostolica Sedes per sententias, vel per expressa edicta consuetudinibus contra libertatem Ecclesiasticam reuocatis, & specialiter in Bulla Cœnæ singulis annis eas reuocat, vel potius irritas eas declarat. Ergo nunquam potest præsumi tacitus consensus Pontificis. Nam licet fortasse Pontifex

non ignorent multa per consuetudinem fieri contra libertatem Ecclesiasticam, quæ non puniuntur, sed quodammodo tolerantur, non ideo est quia consentiant, sed quia sine periculo maioris mali non possunt efficacius resistere, & ideo non consentiunt, sed permittunt. Ita ille. Ex his igitur apparet semper & absolute non esse verum dicere, quod si Papa tolerat aliquam consuetudinem, ergo consentit in illam. Vide Duard. in Bull. Can. lib. 2. can. 19. q. 8. n. 5. Bonacinam loco cit. q. 15. punct. 4. §. 1. n. 3. in fine. & Fagnanum in reff. pro cens. Pauli V. fol. mibi 119. cum Aponte in respons. pro cens. Pauli V. fol. 1. & 45. & Antonio Bonio in respons. pro cens. Pauli V. part. 4. ad arg. 1. 1. & 12. fol. 73. & Collegio Bononiensi in respons. pro liber. Eccles. n. 57. Vnde dum Percita vbi sub. cap. 24. n. 32. asserit, quod idem operatur tolerantia S. Pontificis, ac dispensatio, verum est si loquimur de tolerantia approbatiua, scus autem de permissiua. Vide Cochier de libert. part. 2. cap. 3. num. 8.

RESOL. XII.
An concordata Summi Pontificis cum aliquo Rege sint priuilegia, & an sint reuocata per Bullam Cœnæ
Ex part. 1. tract. 2. Res. 96. & alias 95.
§. 1. D Octus Iuriconsultus Gabriel Pereira in suo tract. de mens. Regia, p. 1. tract. 6. num. 3. & 4. partem tenet negatiuam: putat enim, ex concordatis non induci priuilegium, sed specialis contractus vltro, citroque obligatorius; & impugnat Suarez contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 24. num. 22. affirmatiuam sententiam docentem.
2. Sed Episcopus Antuerpiensis, Ioan. Malderos in part. 2. D. Thoma, quest. 96. art. 4. fol. 4. 7. col. 1. sententiam Suarez, & merito amplexus est; Dico igitur, tales concordias habere vim quiusdam priuilegij. Vnde inferendum est, quod, sicut priuilegium reuocatur ad libitum concedentis, ita pariter concordata. Et ita etiam docet nouissimè Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 9. c. 10. n. 3.
3. An verò reuocata sint per Bullam Cœnæ, negatiue respondet Pereira vbi supra n. 24. Sed sententiam affirmatiuam docet Azor. in sum. 10. 1. lib. 5. c. 12. vers. ex dictis, quam videtur probare Suarez loc. cit. n. 29. Sed, cum sit dictum, concordata concedi per modum priuilegij, asserendum est de dictis concordatis, id, quod diximus de priuilegiis supra in Res. 6. vbi adduximus DD. partem negantem & affirmantem defendentes.

RESOL. XIII.
An concordata cum Summo Pontifice possint postea reuocari à Principe laico?
Et quid è contra?
Et an concordata inter Clericos, & seculares etiam in Concilio Provinciali factas nisi confirmetur auctoritate Pontificis, nihil operentur contra priuilegium immunitatis? Ex part. 1. tract. 1. Res. 14.
§. 1. Q Uo ad hoc non est eadem ratio Principis laici, quæ est Papæ, quia ille, si quid priuilegij & fauoris facit Ecclesiæ per aliqua concordata, vel priuilegia, omnino id facit Superiori, & non subdito, & ideo manet irrenocabile per illius potestatem, sed Papa quidquid fauoris, aut priuilegij facit Principi laico, cum semper faciat sibi subdito in spiritualibus, ideo semper remanet à se reuocabile, si

Sup. hoc supra in Res. 4. & late infra in Res. 125. & signanter §. 7.